

JAMIYATDA AYOLLARNING IJTIMOIIY ROLI

DOI: <https://doi.org/10.53885/edinres.2021.23.13.029>

*Berdiyorova Shoiraxoira Axmadjonovna,
Jizzax davlat pedagogika instituti "Pedagogika ta'limi nazariyasi"
kafedrasida o'qituvchisi*

Annotatsiya: maqolada ayolning qadimdagi mavqei, oiladagi o'rni, jamiyatda tutgan o'rni, ayollar rolining tanlanishi va hozirda ayollarning o'ziga xos fazilatlari haqida yoritilgan.

Kalit so'zlar: qadimgi davr, zamonaviy ayol, jamiyat, rol, mavqe, ilm-fan, ijtimoiy rol, oila instituti, o'zini anglash, martaba, fazilat, karyera, rahbar, uy bekasi.

СОЦИАЛЬНАЯ РОЛЬ ЖЕНЩИН В ОБЩЕСТВЕ

*Бердиева Шои́ра Ахмаджонова,
преподаватель кафедры "Теории педагогического образования"
Джизакского государственного педагогического института*

Анотация: в статье рассматривается древнее положение женщины, ее роль в семье, ее роль в обществе, выбор женских ролей и теперь специфические качества женщины.

Ключевые слова: античная, современная женщина, общество, роль, позиция, наука, социальная роль, институт семьи, самосознание, карьера, добродетель, карьера, лидер, домохозяйка.

THE SOCIAL ROLE OF WOMEN IN SOCIETY

*Berdiyorova Shoiraxoira Akhmadjonovna,
theory of pedagogical education teacher of the Department of Jizzakh State
Pedagogical Institute*

Resume: The article discusses the ancient status of women, their place in the family, their place in society, the choice of female roles and the unique qualities of modern women.

Key words: ancient, modern woman, society, role, position, science, social role, family institution, self-awareness, career, virtue, career, leader, housewife.

Ayolni ulug'lash, unga oila gultoji, kelajak avlod tarbiyachisi, millat davomchisi sifatida ehtirom ko'rsatish o'zbek xalqiga xosdir. xotin-qizlarni ijtimoiy faollashtirish, huquq va manfaatlarini ta'minlash, salomatligini mustahkamlash, intellektual salohiyatini ro'yobga chiqarish, tadbirkorlikka jalb qilish kabi ustuvor yo'nalishlardagi sa'y-harakatlar qamrovi tobora kengaymoqdaki, pirovardida ularning oilada ham, davlat va jamiyat hayotida ham nufuzi yuksalib bormoqda. Zero, xotin-qizlarning erkaklar bilan teng huquqliligi, oilaning, onalik va bolalikning davlat tomonidan muhofaza qilinishi O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasida ham mustahkamlab qo'yilgan.

Bugungi kunda o'zbek ayollarining nafaqat oila va farzandlar tarbiyasidagi o'rni, balki, mamlakatimiz taraqqiyotiga qo'shayotgan hissasi ham beqiyos. Bugun yurtimizda xotin-qizlarning haq-huquqlarini, qonuniy manfaatlarini ta'minlash,

qobiliyat va imkoniyatlarini ro'yobga chiqarish, bir so'z bilan aytganda opa-singillarimizni jamiyatning teng huquqli, faol va bunyodkor a'zosiga aylantirish borasida keng ko'lamlı ishlar amalga oshirilmoqda. Ayollar ijtimoiy himoyasini kuchaytirish, jumladan, bandligini ta'minlash, sog'ligini mustahkamlash, onalik va bolalikni muhofaza qilish, ularning turmush darajasini yaxshilashga e'tibor yuksak darajaga ko'tarildi desak xato bo'lmaydi.

Hozirgi vaqtda mamlakatimizda turli soha va tarmoqlarda mehnat qilayotgan ishchi va xizmatchilarning 45 foizini xotin-qizlar tashkil etadi. Jumladan, davlat va jamoat tashkilotlari tizimida 1 ming 400 ga yaqin opa-singillarimiz rahbarlik lavozimlarida mehnat qilmoqda. Ulardan 17 nafari senator, 16 nafari Oliy Majlis Qonunchilik palatasi deputati bo'lib, 1 ming 75 nafari esa xalq deputatlari mahalliy kengashlari tarkibida faoliyat yuritmoqda.

"Xotin-qizlarni qo'llab-quvvatlash va oila institutini mustahkamlash sohasidagi faoliyatni tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qabul qilingan Prezident farmoni ayollarning ijtimoiy-siyosiy faolligini kuchaytirish, qonuniy manfaatlarini ta'minlash, qobiliyat va salohiyatini ro'yobga chiqarish, oila institutini mustahkamlash, onalik va bolalikni himoya qilishga qaratilgan ko'plab chora-tadbirlarni o'z ichiga olgan.[1]

Xotin-qizlar qo'mitalari ayollarning muammolarini bilgani bilan, ularni hal etish bo'yicha deyarli amaliy choralar ko'rish qiyinchilik tug'diradi. Bunday ishlarni amalga oshirish uchun ayolni to'laqonli bilish, tushunish zarur. Buni to'laroq anglash uchun ayol tarixiga nazar tashlash kerak.

Qadimgi davrlarda ayol oziq-ovqat mahsulotlarini ishlab chiqarishga tegmagan, uning vazifasi erini g'orda kutish, odam tutgan mamontni pishirish, uyni jihozlash, bolalarni tarbiyalash edi. O'sha paytda odamlar guruh bo'lib yashar, ayol o'zi uchun erkak tanlay olmas edi. Erkak oilani yaratishni boshladi va o'zi uchun sog'lom ayolni tanladi. Kelajakda ayollar ovda ishtirok etishni boshladilar, ularning vazifasi hayvonni toshlar bilan tuzoqqa tushirish bo'lgan. Bu ayolning asta-sekin erkaklar bilan tengligining dastlabki ko'rinishi edi.

Antik davrda, odamlarning ongi yanada rivojlandi, ko'plab mamlakatlarda ayollarga sig'inish, ularni qadrlash va tinglash yuzaga keldi. Qadimgi Yunonistonda ayollarning oila va jamiyatdagi o'rni sof davlat topshirig'i edi. Ayolning vazifasi eriga nima qilish kerakligini va uni qanday qilib to'g'ri bajarishini aytib berish, unga rahbarlik qilish edi. O'sha paytda sevgi nikohlari bo'lmagan, barcha munosabatlar va oilalar siyosiy manfaatlarga muvofiq ravishda qurilgan.

Farzandli bo'lish ham davlat tomonidan qo'yilgan vazifa edi. Agar ayol bolalay olmasa, demak, erkak uyiga boshqasini olib kelish huquqiga ega bo'lgan. Albatta, erkak unga uylanmagan, uning rafiqasi bitta hisoblangan, ammo munosabatlar hamma oldida oshkor bo'lgan. Agar bunday odatiy xotin bolalarni tug'dirgan bo'lsa, unda ular to'laqonli merosxo'rga aylanishgan.

Sobiq ittifoq davrida oilaning xavfsizligi, bolalarni tarbiyalash va ularning kelajakdagi hayoti uchun aynan ayol javobgar edi. Oilada nima bo'lishidan qat'i nazar ayol aybdor bo'lgan. Chunki fuqarolarining psixologiyasi shu tarzda qurilganki, barcha erkaklarning xatolari uchun ayol javobgar edi.[4]

Ayol uy xo'jaligi bilan shug'ullana olmasligi, erini rozi qilishi sharmandalik deb hisoblangan. Ajrashish yoki nikohsiz farzand ko'rish uning uchun uyat edi. Er va bola izlagan har bir narsa ayolning qadr-qimmatini deb hisoblangan, keyin u namunali fuqaro, yaxshi uy bekasiga aylangan.

Bolalar onasiga bo'ysunishga jur'at etolmaganlar. Ayol oilaviy hayot

bilan shug'ullangan, buxgalteriya hisobini yuritgan, erkak kabi ish joyiga ketgan. O'sha paytda erkak va ayol oilasida turli xil rollar mavjud edi. Bu davrdagi ijtimoiy fanlar shundan dalolat beradiki, erkak Vatan manfaati uchun, ayol esa oila farovonligi uchun ishlagan. Erkak kishining yutuqlari ayolning oilaviy hayotda nimaga intilayotganiga bevosita bog'liq edi. [7]

Ayollar har doim moslashuvchan aql va ayyorlik bilan ajralib turganlar. Ko'pgina hukmdorlar ushbu fazilatlar tufayli taxtga intilishgan. Ba'zi ayollar erlarini shu qadar avrashga qodir ediki, voqea ularning senariysi bo'yicha qurilgan. Ukrainalik qiz Roksolana bunga misol bo'la oladi. U o'zining aql-zakovati va go'zalligi tufayli sharqiy hukmdorning sevimli xotini bo'lib, oldingisini orqa fonga surib qo'ygan. U nafaqat xotin, balki do'st ham bo'ldi, bu Sharqiy oilalarda kam uchraydi. U uning eng yaqin maslahatchisi edi va eri tatarlarning sobiq asiri va kanizagi Roksolana unga maslahat bergan hamma ishni qilgan. Tarixida unga o'xshash kuchli va qudratli ayol hukmdorlar ko'p bo'lgan.

Hozirda jamiyatda ayollarning ijtimoiy roli tubdan o'zgarganligi sababli, tabiiyki, hozirgi voqelikdagi adolatli jins vakillari mavqei ham o'zgarib bormoqda. Bugungi kunda psixologlar ayollarni quyidagi toifadagi ayollarga ajratdilar:

- rahbarlar;
- kariyeristlar;
- uy bekalari;
- mustaqil kasb egalari.

Yetakchi ayollar ko'p jihatdan erkaklarnikiga o'xshash xarakter xususiyatlariga egalar: ular maqsadga muvofiq o'z kuchlariga ishonishadi va hech kimning yordamiga umid qilmasdan o'zlari hamma narsaga erishadilar. Rahbarlik xususiyati hamma ayollarga xos emas. Rahbarlik qobiliyatiga ega ayol nafaqat rahbarlik vazifasini balki o'ziga tegishli boshqa rollarni ham qiyalmasdan bajaradi.

O'zini anglash - bu har doim ish va martaba yutuqlarini birinchi o'ringa qo'yadigan kariyerist ayollarining asosiy maqsadi. Bunday natijalardan keyingina ular oila qurish va bolalarni rejalashtirish haqida o'ylashlari mumkin. [2]

Zamonaviy jamiyatdagi uy bekasi rolini tanlagan ayolning mavqei, qoida tariqasida, bugungi kunda eng yaxshi tomondan ko'rib chiqilmaydi. Albatta, ba'zi hollarda, ayol faqat o'choq saqlovchisi va erining sodiq do'sti sifatida harakat qilishdan juda mamnun. Ammo ko'pincha bu tanlov turmush o'rtog'ining xarakteriga xos xudbinlik, egalik, rashk va boshqalar kabi xususiyatlarga bog'liq.

Barkamol avlodni tarbiyalashda, avvalo, oila muhitini, oila ma'naviyatini yuksaltirish, ayollarga hurmat va e'tiborni yanada kuchaytirish bugungi kun talablaridan biridir. Chunki kelajagimiz bo'lgan yosh ma'naviy barkamol avlod mana shu oilaviy muhitda, shu oiladagi tarbiya tufayli voyaga etadi. Oilada masalan: qo'ni-qo'shnini ko'rolmaslik, fisqu fasod, ig'vo muhiti hukmron bo'lsa, hech shubhasiz, bolaning xotirasida tuzatib bo'lmaydigan og'ir asoratlar qoldirar ekan. Umuman aytganda, oilaviy muhit va tarbiya tufayli bola yo mehribon va rahmdil, yoki xudbin va bag'ritosh bo'lib voyaga etishini O'zbekistonda yashayotgan har bir ota-onadek buyuk sharafiga ega bo'lgan insonlar to'g'ri anglab tushunib olmoqlari zarurdir. Ular birinchi navbatda o'z oila muhitini yaxshilamog'i, uni muqaddas deb bilmog'i, bola tarbiyasida o'ta mas'uliyati kuchli ekanligini, shuningdek, ulkan mas'uliyatli vazifa orqali mustaqil O'zbekistonning taraqqiyotiga, yuksalishiga o'z hissasini qo'shayotganligini his qilmog'i darkordir. Demakki, sog'lom oila muhitida tarbiyalangan har qanday

farzanddan barkamol avlod etishib chiqishi shubhasizdir.

Mustaqil kasblarga kelsak, rassomlar, jurnalistlar va shoirlar ko'pincha o'z ishlariga shunchaki jonkuyar bo'lishadi. Ularni kariyeristlar bilan adashtirmaslik kerak, chunki ular uchun mansab o'sishi muhim emas, balki o'zlari yaxshi ko'rgan narsani qilish imkoniyati muhimdir. Ular uchun bu ko'pincha birinchi o'rinda turadi, oila esa orqa fonda yo'qoladi.

Ayolning farovon va quvnoq oilaviy hayot kechirishi uchun foydali bo'lgan ba'zi fazilatlar mavjud. Bular:

Uyda uyg'unlik yaratish qobiliyati

Bolalarga e'tibor berish

Erkakni hurmat qilish

O'zgarishni boshlash lozim

Chiroyli ko'rinishga ega bo'lish

O'tmishni orqada qoldirish lozim

Xulosa o'rnida shuni aytish mumkin, ayol o'zining noyob qobiliyati va mahoratini birinchi o'ringa qo'yishi lozim. Chunki ayol kuchli quvvatga ega. Erkaklarga qaraganda ancha kuchli. Agar ayol biror narsani istasa o'z istagiga har qanday yo'l bilan erishadi. Ayolning roli erkaklar bilan raqobatlashishda emas, balki sinergiyada ko'proq, yaxshiroq, haqiqiy narsalarga erishishdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev raisligida 7 fevral kuni xotin-qizlarni har tomonlama qo'llab-quvvatlash va oila institutini mustahkamlash masalalariga bag'ishlangan yig'ilishdagi nutqi. 2018.

2. Здравомыслива, О. Статус и карьера женщины в современных условиях. – М., 2000.

3. Зуйкова, Е.М., Ерусланова, Р.И. Феминология: Учебное пособие. – М.: Издательско-книготорговый центр «Маркетинг», 2001.

4. Пронин, А.А. Положение женщин в современной России: общая характеристика. – М., 2000.

5. Черняк, Е.М. Социология семьи: перспективы развития института. – М., 2000.

6. Мороз В.А., Аверкина Т.О. Социальные роли современной женщины в представлении студентов// Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований. – 2016. – № 11-4. – С. 726-731;

7. Qodirova, M. (2020). Shaxsning ichki konfliktlari va mexanizmlari. Arxiv Nauchnykh Publikatsiy JSPI, 1(41).

8. Berdiyorova, S., & Uktamova, U. (2020). РОЛЬ ОБЩЕНИЯ ВО ВЗАИМООТНОШЕНИЯХ ЛЮДЕЙ И СПОСОБЫ ОБУЧЕНИЯ К ОБЩЕНИЮ. Арxiv Nauchnykh Publikatsiy JSPI.